

„ЗАСТАВА“ излази два-
пут у недељи: четврт-
ком и недељом
Цена је на годину 10 фор-
на по године 5 фор. на чет-
врт године 2 ф. 50 н. аустр.
вредн. за Аустрију, а за
Србију на годину 100. гр.
на по год. 50, а на чет-
врт године 25 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по ко-
личини врста, које из гар-
монта заузимају, и за сваку
врсту плаћа се за први пут
7, за сваки даљи пут 5 н.
Осим тога за жиг увек по
30 н. Дописи се шаљу у-
редништву а предлата ад-
министрацији „ЗАСТАВА“
у Нови Сад.

Број 71.

У Новоме Саду, у недељу 23. јула 1867.

Год. II.

Нови Сад, 22. јула.

Изјава „Монитера“, да је Француска далеко од сваког сукоба са осталим силама (в. „Новије“ у 70. броју „Заставе“ за о. год.) није умирила јавно мишљење. Уочи пада, да у тој изјави нема ни спомена о северној Шлезвигу, а зна се, да је питање о близком рату покренуто нарочито кад се чуло, да је француски посланик у Берлину саопштио пруској влади у препишу неку депешу о присаједињењу северног Шлезвига Данској, на основу V. чл. пруско-аустријског уговора, закљученог у Прагу прошле године. И у самом Паризу питају се, шта се хоће у „Монитеру“ са одрицањем онога, што се отворено и званично тврди из Берлина. Сви париски листови који независно сасвим од владе, непримају за истину речи „Монитера“; они напомињу, како тај званични лист у друго време, н. пр. приликом преговора о Луксембургу, говораше, да нема никаквих депеша у том питању, докле их беше већ половина туцета између француске и холандијске владе, — то напомињу и остају при мишљењу, да је Француска заиста учинила неки корак у Берлину због северног Шлезвига, и то у цели, да изазове Прусију, као и остале силе европске на пресудно изјасњење о значају прашког уговора. А што „Монитер“ невели, да је такав корак учињен, то, говоре у Паризу, бива у жељи: да влада у Берлину неби имала доказа о мешању стране силе у одношаје Прусије са Данском, доказа који би могао послужити само на уједињавање немачких сила што Француској никако у рачун непадају.

У седници народне скупштине у Лондону, од 17. (29.) т. м., постављено је влади питање: је ли француска влада саопштила какву представку пруској влади о северног Шлезвигу, и да ли је Инглеска изјавила своје мишљење о томе. Министар спољних послова, лорд Станлиј, одговори је, да је париска влада заиста саопштила нешто берлинској влади у питању о северног Шлезвигу; али то саопштење, он ће тек доцније казати моћи. — Инглески листови несамо да потврђују, да је од стране француске владе учињено нешто за северни Шлезвиг, него још предкажују и скори рат. Тако званична „Глоба“ пише: „Већ је одавно признато у Берлину, да је француска влада једном депешом протестовала противу владања Прусије у питању северног Шлезвигу. Прусија је збоља неправедним владањем изгубила поштовање сваке владе и наукала негодовање сваког слободног народа у Европи. Ми можемо рећи, да је она дала повода рату, и према се рат неће водити једино за ствар Данске, опет је јасно, да је рат, и то на ширем пољу, много ближи, него што свет мисли.“ „Уикли Тајмс“ вели, да је у трговачком свету тим мање вере у данашњи мир, што се из Париза распростиру гласови, по којима незадовољство цареве владе тако узима мах у земљи, да врло скоро може бити политичне револуције; влада зна добро за опасност која јој у земљи грози, и управо да би ту опасност одклонила похитале она, да спољашњим ратом народ француски забави. „Француска народна сујета, пише „У. Т.“, повређена је успехом Прусије, и врло мало је улажена уступком те силе у питању Луксембурга. Уз то долази још и велики број чиновника, који су доведени до мишљења, да мора: или рата бити, или се Француској унутрашња слобода ујемчити. Деспотизам нагомљао је број чиновника толико, да се он у слободној Француској никакво трпети неби могао, и тако рат се сматра као нуждан за угушење народне тежње за унутрашњом слободом.“ По истом листу, Прусија није рада рату са Француском; али сви у Немачкој веле: ако се са Француском бити мора, боље да се биде што пре, него доцније. Аустрија је још сва у развалинама, и није у стању да направи јак савез са Француском противу Прусије, али до године или две, Аустрија ће боље спремити се.

Пруски званични лист, „Норд. А. Цтг.“ наговештаје, да ће се учинити нови покушаји код порте за дипломатско посредовање у питању о Кандији, и доказује, у исто време, како су хришћанске силе дужне, да неодложно и пресудно раде за уважање њихових савета у Цариграду.

Консул: италијански, француски, инглески

и руски у Кандији саопштили су својим владама једнаке депеше о стању ствари у Кандији. У тим депешама потврђује се, да Турци не престају свирепски поступати са Хришћанима, и да сама човечност вапије, да се одма обустави рат, или да се хришћанске жене и деца уклоне са острва.

Из Атине уверавају, да народне чете у Кандији не само нису положили оружје, него су још у стању, да саме ударају на турску војску у источном крају острва; Турци узбијени на све стране повукли су се под саме зидове Кандије. Најновији извештаји привремене владе у Кандији обара такође хвале Омерове као неосноване. Сви покушаји Омера, да продре у Фсаквију, остали су залудни, вели се у истом извештају, и ти покушаји стали су турску војску грањих губитак. Коронајос и Цимбракалис држе крелко Каликрати и Крапи; хаџи Михаили заштићава поља од Кисамоса а Краприс поља од Месогиона.

По писмима из Цариграда од 7. т. м., до тог дана није се имао никакв поузвани извештај о оним Омеровим успесима, који су телеграфом цариградским од 6. (18.) т. м. разглашени.

„Ендепанд. белж.“ доноси писма из Атине од 6. (18.) јула, по којима нема шта би могло угушити патриотско учешће Грка у судби народа у Кандији. С тога и државници грчки почињу забести од последица које се неби могле избећи, ако се устанак Кандије неби одржао. Оног дана кад би тај устанак био угушен јарост народа, вели се, вљила би се на министре који нису умели учинити, да га Европа одобри. Од краља Ђорђа очекује се, да по повратку у Атину, после своје женидбе са руском принцезом, донесе решење ако не за сједињење Кандије са Грчком, а оно бар ослобођење, унутрашњу слободу острва под протект суверенством султана. Сједињење испунило би се раније или позније силом ствари; али у сваком случају ваља одма учинити крај оном грозном проливању крви, оним свирепим алоциствима која Турци од толико доба у Кандији обнављају. У истим писмима вели се, да је влада француска успела најпосле да склони султана на обустављење рата у Кандији. Додаје се још, да ће се Мухамеданци извезати из Кандије, и само ће у градовима остати посада турска. А као извесно сматра се, да ће представници великих сила предузети истрагу у Кандији; само се мисли, да ће се ти представници тежко моћи сагласити на предлог да се Кандија са Грчком сједини, док се Инглеска томе отворено одупире.

„Вандереру“ пишу из Бурђа, како је инглески консул из Београда, Лонгорт послан у Бугарску ради проматрања народног покрета, да додају, да се Бугари немају ничему доброме надати од инглеских званичника који све друго потврђују, само не жеље хришћанских народа. Покрет у Бугарској вели се даље, напредује. Балкан је пул наоружаних чета. Код Сливна било је у два пута крвава сукоба између Турака и Бугара под Панајотом. Бугари су надбили Турке, и забили су мноштво оруђја и чебане од ових. Познати бугарски вођа Филип не престаје са својом четом са средњег Балкана задавати ударе Турцима. Илија Марко спрема се да би са својом многобројном четом био на помоћи своје друго. Елеџтер сједињено се са Панајотом и са овим заједно бије Турке. Између Румуна и Бугара нема никакве свезе. — Рачуна се, да су досад више од 1000 Бугара, које повешани кеје покљани од Турака.

„Москва“ доноси један чланак о покрету у Бугарској, у коме међу осталим вели: Грци се могу уздати у симпатије Европе, али Бугарина је Русија једина нада. Хоће ли Руси оправдати ту наду? Влада руска не може радити другачије, него како јој веле дипломатска правила, али нама ништа несмета, да пружимо руку помоћи војујућој браћи. Славенољубиви лист позива Русе, да се угледају на Србе, који су саставили у Београду одбор за сабирање новчаних прилога ради помоћи рањенима, удовицама и сирочадима Бугара који паду у борби за слободу народну.

ЈОШ НЕШТО О ЗАДАТКУ ОМЛАДИНЕ И ЊЕ- НЕ СКУПШТИНЕ.

Било је по србским листовима доста збо-
ра о значењу омладине и њеном задатку. Ми

хоћемо овде да кажемо само неколико речи оним раздраженим писцима „Напредка“ и још једних срб. новина, што хоће да сведу цело рад омладине на разговор о азбуци и на растуривање календара. Неспоразумљење треба да се одклони. Кад се о задатку омладине и њене скупштине говори, онда се обично упућује на одлуке лањске скупштине у Новоме Саду. Пре свега имали би приметити, да ће нарочито сваки правно и политички образован човек увидити, да то упућивање на одлуке лањске није подпуно коректно. Јер одлуке или закључци једне скупштине не могу везивати другу скупштину, што иза ње дође, тако, да их ова неби могла сасвим или у печем изменити. А чим то стоји, онда је лако увидети, да те одлуке нису неки стални статут за омладинску скупштину, који би морао непромениво и основа њеном раду и њеном деловању бити, и кога неби могла обична скупштинска већина изменити. Но да оставимо те основне приговоре на страну, па да се држимо тих лањских одлука и да из њих изведемо задатак омладине, у другој тачци тих одлука, у којој се одређује задатак омладини, стоји одма из почетка, да јој је задатак „да буди народни живот у свима гранама његовим“. Треба ли ово још јасније да се каже и протумачи, што је тако јасно и одређено казано? Ту се говори о буђењу народног живота у свима гранама његовим, ту се дакле обухвата народни живот са своје просветне друштвено-политичке и материјалне стране. А како се буди народни живот у свима тим гранама? Никако другачије, него тиме, што ће се те гране проучавати, о њима писати и приватно појединци и јавно у скупу говорити, дакле нарочито баш и у самој скупштини. Ми држимо да другога буђења нема и не може бити, и кад би ко одобрио цел т. ј. буђење, а неби одобрио поменуто средство, којима се та цел постиже, тај би и саму цел илузорном учинио, и огрешио би се уједно о једно од најглавнијих правила правнога тумачења, које каже: „ко пристаје на неку цел, тај је тиме већ уједно пристао и на средства, без којих се та цел не може постићи.“ Али и да не узимамо у помоћ правила правнога тумачења, кад имамо у одлукама самим и о томе јаснога одређења. У тачци четвртој, која говори о омладинској скупштини, стоји ово: „Ту (на скупштини) ће се јављати резултати поменутога проучавања у извештајима о стању књижевном, друштвеном и материјалном нашега народа и договараће се о томе, шта омладина треба да то да ради према својем задатку.“ Дакле по јасноме садржају одлука самих иду пред скупштину извештаји о стању књижевном, друштвеном и материјалном нашега народа, а тако исто бива на њој договор о томе, шта треба омладини да ради према својем задатку т. ј. према поменутоме задатку „да буди народни живот у свима гранама његовим.“ Ко дакле оће баш по самим одлукама лањским да одреди, о чему се има на скупштини говорити, тај ће сам морати признати, да се на њој мора и може говорити (јер без говора нема договора) о томе, шта ваља радити, да би се будио народни живот у свима гранама његовим, а тако исто, да се мора говорити и како сада те разне гране стоје, јер то се разуме под извештајем по најобичнијој лојци, а да баш ти извештаји и нису изриком споменути, ипак би се то само по себи разумело, јер ко може говорити о томе, шта му ваља од сада радити у каквој ствари, а да нева како је та ствар досада стојала?

Дакле сад смо у обштим цртама извели задатак омладине и њене скупштине баш по самим лањским одлукама њеним, а те су одлуке са своју страна одобрене и досада нико није још ништа против њих приметио, него се сваки, који је о томе говорио, с њима слагао. И по томе је заиста велики и диван задатак омладине, а још дивније је, кад се уједине мисли и радња око тога задатка, и то путем међусобнога, јавног братинског договора. Овоме се свако мора радовати, а видело се да се и заиста радује.

Но ипак могло би их бити, који кажу, да

тиме омладина излази ван свога круга, да се она тиме бржа у послове, за које није позвана. Ту треба прво с тиме бити на чисто, ваљало узети то, да су поједини људи монополисали мишљење и радњу око народнога напредовања. Ми држимо, да у тим стварима монопола не треба да буде, а уједно видимо на све стране, да је управо то карактеристика нашега века, што се иде за тим, да централисава свега рада у појединим рукама, да нестане и да је та тежња већ тако узела маха, да јој се не може ни у најважнијим земљама на пут стати. У Француској се купе ђаци, те се свезано у своје скупу изјављују за мир и за мирно братинско спошење са немачким народом, докле је бар споља изгледало да је влада за рат, и нико није устао, да каже, да су се они тиме умешали у туђ посао. У Пруској под Бизмарком, коме се не може заиста рећи да је свршио велики пријатељ свести и слободи, под тим Бизмарком се народ купи у слободне народне зборове, те изјављује своје одлуке у обштим народним питањима, као што беше у последње доба и у самом луксембуршком питању у берлинском митингу и нико им не стаје на пут. А зашто им се не стаје на пут ни у самој називи — уставној Француској? За то што се признаје, да сви ти као чланови тога народа и као грађани те државе имају право на шта више и дужност, да мисле о тим питањима, што се целога народа тичу, и да те своје мисли изјаве; што знају даље, да те изјаве и кога правно не вежу, и да могу они, који су државним уставом на то повани мислити те изјави радити сасвим по својем увиђењу и онако, како мисле да ће моћи одговорати и оправдати се, пред којим им по њеном положају ваља одговорати. Па тако исто стоји и са омладином и њеном скупштином. Нико јој не може то уписати у грех, што она оће да мисли о ономе, што се тиче народног живота у свима гранама његовим, и што оће о томе у својој скупштини да се разговара и своје мисли да изјави. То би јој се могло уписати у грех, кад она неби хтела о томе мислити и говорити, него би у лбјеј апатији била равнодушна према народном животу и развиту. Омладина знаде врло добро, да њене одлуке никога правно не вежу и да њене изјаве нису ништа друго до — изјаве, у којима има да се огледа јавно мишљење свију ових елемената у народу, који су у тој скупштини заступљени. Кад би даље хтела ићи од овога онда би јој се могло казати, да не разуме свога положаја у друштву и да прелази у туђе поље, али овако никако.

Данас, где треба сваким путем ићи за тим да се сазна народна воља и народно мишљење, јер је то темељ сваком уставном животу, и где се нико не замера, кад оће у обштим питањима сасвим поштено и искрено своје мисли да каже, и где ма којој државној власти може само у интересу бити, да сазна јавно мишљење, данас у овоме времену не може се никакво као века кривица сматрати што оће омладина (у ономе смислу као што га горе одредисмо) да се разговара на својој скупштини о потребама народнога живота у свима гранама његовим и да о томе своје не меродавно мишљење и каже; цела та тежња и цело тај појав није ништа друго до — пород данашњег времена.

Одговарати специјално на булажења и подметања као што су она у „Напредку“ од некога будибогснама, било би неход достојанства поштењог човека. Он јадним мисли по себи, да људи не могу никад ништа за народ радити, ако их у награду за то не чека министарски фотељ, па с тога нам подмеће да хоћемо да градим републику у војводи и Србији (!). У осталом он је онаким познавањем данашњег стања у Србији, и онаким детаљом пантеонским седницама, најбоље показао одакле је дошао. Али на последку ми му морамо честитати што је првим својим кораком у јавном животу стекао „бесмртје.“ јер вему ће се бар смејати објективно потомство и онда, кад ће бити заборављена и имена оних његових другова, што се за једну ноћ могу да „разуверу“

од начела којима су целог свога века слу-
жили.

У Београду, 18. јула 1867.

Два члана овогодишњег омладинског
заступништва.

Нови Сад 21. јула. Данас по подне у 3
саката пропутовао је овуда Дунавом на
пароброду турски цар, идући из Пеште. С њим
је било свега четири лађе, он беше на другој,
која је била искључена. Кад се приближио гра-
ду, поздраве га отуда из топова, на које се
одговори топовима са прве и треће лађе. На
мошти дочека султана генерал упураћен са
официрима и бандом, која је одевирала тур-
ску химну. Султан је одговарајући махао
белом марамом. Пратња му је била велика,
у тој је био по казивању и један аустријски
наводно, а ту се нашао и заменик кнежев-
ски Гарашанин. На обали је било доста радо-
зналог света, који је без поздрава султана и
његову свиту и параду гледао.

У Новоме Саду 21. јула. Омладина
србска, што се овде у вароши сада наша,
приреди својој једној беседи у корист подпо-
магања сиромашних ђака. Мало чудно изгледа
да новосадска омладина у овако озбиљном вре-
мену одређује чист приход подпомагању сиром-
ашних ђака, и то код нас који соразмерно
много штапендија имамо. Но иста омладина
имала је баш на уму наше озбиљне време и
његове големе потребе. Она је видела, да наше
штапендије стварају понајвише једну насту
људи, која престаје бити једно исто с наро-
дом, него тера свој посебни интерес на штету
самог народа. Видела је, да ако овако узтраје,
да се нећемо моћи далеко помаћи баш поред
тога што све данашње озбиљне прилике ишту
да стварамо људе карактере, који ће се
око најпречих послова живо и мушки заузети
моћи. А омладина је употребила и ту zgodnu
прилику да на поменутој цели беседу приреди,
што се у Новоме Саду образовао и одбор, који
ће се старати да се у поменутој цели и једно
друштво састави, и тај ће одбор, ако сам до-
бро извештен, пустити скоро јаван проглас на
народ. У овом времену где нам је и ала и вра-
на над главом зинула, није се могла наћи пле-
менитија цел, него што је неговање и ства-
рање карактера. — Што се само беседе тиче,
ова је испала овако, како се само очекивати
могло, како беседа, тако и играња што је за
њом дошла, беху чисто србске, а ако се не-
варам ово ће бити прва србска беседа са игра-
њем на овој страни, која је правим србским
духом завојена. — Од четири песме, што су у
лику певане, биле су три просто народне, а
певао их је лив омладинске друштине „Виле“
под својим честитим ликовом Манојлом Хр-
вањанином. Све су песме биле сложјено и лепо
одпеване. — Брат Илија Вучетић говорио је о
омладини и њеном задатку, где је особито ле-
по разложио позив наших женскиња као чла-
нова уједињене омладине. — Сестра Милева И-
савковићева одевирала нам је на гласовиру ве-
што и на обите задовољство „Лепу Српкињу“
од Лефлера. Друга сестра, Љубица Јермије-

ва одпевала нам својим дивним умиљатим гла-
сом песму „ајмо, ајмо мило племе југово“
уз пратњу гласовира. Венци свежа цвећа што
су из публике обема Српкињама на позорни-
цу полетеле беху најјаснији доказ задовољ-
ства у публици. — Четири брата из дружи-
не „Виле“ одпеваше „тихо спушта се вече“,
а за њима ступи на позорницу њихов друг Јо-
ва Зрнић, седмошколац на новосадској гимна-
зији. Шта мислите, чиме ће да се продукује?
Он поче на гајдама „Сватовац“ извијати. И
ако је Бачна становитељ весеља, и ако у њој
имаде на гласу свирања, ми још нечуемо ова-
ко витљаста „Сватовац“ као што нам га брат
Јова Зрнић одсвира. Да сам у стању да изне-
сем на среду све оне таласе осећања, што
се разлеваху по грудма слушаљца, не би
нужно било ни једне речце више рећи у по-
јављу реченог брата. Истом што је завршио,
поздраве га бурно тапшање руку и заори се
у публици „коло! коло!“, те тако мораде још
једном изићи да нам кола одсвира. Уместо ти-
шине, која је досад свагда у публици владала,
могао си приметити лак жубор ногу, јер ове
не могаху према гласу кола на миру остати.
— Мала сестра Милица Миловановићева декла-
мова нам са детињским њезним осећајем лепу
народну песму „Цар Лавар и царица Милица“,
а за њом изаше слика Црногораца у црногорском
народном оделу а са гуслама у руци, и од-
пева нам уз гусле красну црногорску песму
„Три србске војводе у тамници скадарског ве-
зир.“ Све суделаче и суделачице пратило је
тапшање и венци са позорице. — То је од
прилике слика беседе, према врло површна,
пошто ја несам човек од струке да све поје-
диности уметнички претресем, него сам изнео
само на среду оне утиске, што их је беседа
на србско чувство учинила. —

Други део — играња — који је досад у-
дарао свакојаки јиг нашим беседама, и теш-
ко кад могао да издржи критику, био је на
овој беседи према сваком изискивању. Ако се
с овом мисли и мукот продирало, и ако је
кратко време било, опет су добра воља и ист-
инити родољубље порушили све неводе и из-
вели оно, зашто се досад држало, да се не-
даде извести. — Овом приликом могли смо се уве-
рити, да су наше Српкиње искрене сестре на-
ше, и да од нас сами врло много зависе, как-
ве ће нам и оне бити. Кад се једном утвр-
дило, да се само србске игре играју, оне не-
су жалиле труда, него су у великом броју чи-
таву недељу дана долазиле да се добро срб-
ским играма изуче. Но са жалошћу морамо
приметити, да је било и таквих Српкиња, које
држаху испод свога достојанства полазити на
ова вечера вежбања, говорећи, да су те и-
гре „гемај“ и „само за бербу.“ И ако је ово
време, где у себи једно с другим на чисто и-
зићи морамо, то је ово врло zgodna прилика
била, да смо могли упознати Српкиње, што
„нобал свет“ представљају. А ми се радујемо,
што осим њи има других, и то оних што јесу
група народа чине. Србска омладина, која се ис-
такла као јавна контрола над сваком члени-
цом нашег народног живота, треба једном да
почне водити рачун и о женским члановима у-
једињене омладине, јер то познавање може нам

само од хасне бити. — Још је један изговор
био против србских игара, а тај је, да их ми
и немамо. На то ћу ја, да споменем неке, што
су мени познате, наиме: коло бачко, срем-
ско, банатско, параћинку, даницу, сарајевку,
кнежево оро, смедеревку, балканку, секретарку,
ваљевку, зајам, кокоњеште, кокола маријолу,
кокола мацванку, дуњеранку, капетан Борђа,
проломку, остроланку, четворку, кисел-воду,
устај дико — вораје, плескавицу, лепу Мацу,
паргар, неда гривне, „кадрил кнеза Мијајила“
итд. Ја сам просто побројио игре, што их на-
род игра и што су прама духу народном из-
ведене. У колико коју од њих дише чисто срб-
ским духом и у колико ће се одржати, пока-
заће даља практика. — Највећу ревност око
изучавања србских игара за ову беседу, пока-
зао је брат Пера Матић, и њему се управо за
извод целе замисли захваљити има.

После беседе читали су се поздраве, што
су нам са стране стигли, које ево овде саоб-
штавамо:

Беседи у Новом Саду.
Да! Требају нам карактери! Радино слож-
но да их подпомажемо и да их стварамо! Ки-
киндска омладина.

Србској новосадској омладини у Новом Саду.
Сложно браћо! видели се у Београду, ра-
дели за Србство. Живила слога! Живила омла-
дина! Омладина петрово-селска.

Омладини србској у Новом Саду.
Благородној намери предугећу срећу и на-
предак у постигнућу цели желе:
Свеколики чланови митровачке читаонице.

Одбору беседе у Новом Саду.
Као гром данашњег громовника орила се
скорим слава србска! За то се уједињавајмо
у љубави и слободи. Шајашка омладина.

Беседи „код Јелисавете“ у Новом Саду.
Здраво, весело мила браћо међ чистом Ср-
бадијом на чистој србској забави. Доскора ви-
ђења!

Неколико у сажене браће из Пеште.
После свега морам још само жељу изрећи
да се србски свет одзове овој племенитој це-
ли, и да се омладина потруди да свуда у ова-
квом духу беседе приређује!

ДОПИСИ.

Из Срема. У целом се свету мути, не-
би било чудновато ни смешно, ако би се и
код нас указивале појаве одговарајуће садаш-
њем веку. Ал код нас нема тога, код нас
увртило се у главу некима да освоје Срем
потрошеним оружјем средњег века, да заго-
сподаре Сремом некадашњом деспотином ау-
стријски Срба, као са куншагом. Одавно је
већ како о том планове праве — па др-
жаху да је сад zgodno доба, да изведу то
рад чега се тако одавно из свију сила у-
пињу.

А који су те делије, ти јуваци данашњег
доба са средовечним оружјем, што намера-
вају Срем Србину отети — Србство прого-
нити и утаманити? То су вам страшни љу-
ди, са оји се нико не боји — то су овдаш-

њи „Мађарони“ сваке врсте и боје, што живе
од крвавог зноја народа нашег; то су вам
Бранковићи, Матковићи и Грозингери сремски
— пропалице у физичном и моралном по-
гледу. Песма им је постара и изпевана — те
кад би сам тео све подробно нацртати, мора
би већ настареле ствари напоменама — а то
би ме јако од предмета данашњег дописа
одвело — према невелим да већу другом
приликом и на мало старија им дела обаврети,
се и изнети их на видик Србству да што боље
уозна људе, који му о глави раде. 16. (18.)
Јулија о. г. у оно доба од прилике, кад
се изкупише заступници знаности народа
србско-хрватске у Загребу, да без разлике
веросповести учврсте зграду, из које ће се
целом Славенству на југу да распростре свет-
лом умног напретка, — састаше се у вла-
стелинском двору кнеза Седескаког у Гло-
ку неколицина и то у колико сам сазнати
могао, гроф Антукуи, Ј. Клаубучар, Ј. Рифл,
Еуген Рапуи, Драг Нај, Драг Ант. Ш. Олђај,
Лаз. Најпур оба Јанковића Чалманска, отац и
син, Хетингер, Ф. Штраји, Шедел, римокато-
лички жупник из Путинаца са неколико Ило-
чана и протака Шваба из Руме, Ниђије и
Путинаца, да се саветују, шта ће и како ће,
у садашњем, као што мисли zgodnim околно-
стима, да се докопају владе и власти у Сре-
му, па да онда поступају са Србима као са
босанском рајом. Каки су ти људи, најбоље ће
и рад њих карактеризирати — и зато и не-
ћу засад сваког појединца описивати, доста
то, да већином живе из властелинског дела,
— да нема владе и системе којој нису поје-
дини увастоце служили, — да има међу њима
и такви, који су 1848 год. Србе у Врбасу
и Бачкој вешали, и који нису смели због
своји недеља међ народом остати и т. п. —
Одавно је њима све што је србско, кост у
грлу, па и ова сремска жупанија од 1861. г. —
Треба дакле демонирати да се за њи чује —
да и влада пригрли и Србе ни на милост и
немилоште преда. У највећој тајности буде та
конференција сазвана од Рапуна, познатог а-
гитатора и бившег онвида. Он Вам отиде пре
неколико дана у Срем, да агитује — но не-
бојте се, не као руски — такви код нас
нема — већ као мађарски емисар — да проси-
па лажи и новце по Срему. Уз то ваља зна-
ти, да је он за време мађарског министар-
ства дваред горе у Пешти био, и тамо до-
говора имао. Ко што сам извешћен отворио
Рапуи конференцију речима: „Радујем се врло
гг. да сте се на мој позив тако многобројно
сакупили.“ Потоме прими председништво гроф
Кун, а цео водно је садашњи властелински
ешикар а пре 2 месеца заменик државног
одвјетника у Загребу, притом зет Јанковића
још пре неколико дана пред Србима за Бог
зна каквог родољуба издавајући се Драг. Алт. —
Ко је шта говорио, нисам мога још сазнати,
све само знам, да је закључено, да једна де-
путација са грофовима Куном и Пејачевићем 6.
Августа оде у Загреб и поздраве кр. намес-
тника г. баруна Рауха, и уједно да поднесе
меморандум о угњетавању католика (проста
и глупа лаж) у Срему од стране Срба, да
вште кр. комесара, који ће по вољи моћи чи-

ПОДЛИСТАК „ЗАСТАВИН.“

Дан и ноћ у московској „виставки.“

(Наставак.)

— Гусле? — одава мој северни брат за-
мисли се; — ајде нека! само немојте да су-
више потекете ту вашу заштитницу! Време
је да се оканете пустога гуда, време је да
оживи гусларова песма у слушаоцима њего-
вим, а кад оживи, ваља да се развија према
араку своје, према околини својој. Ако така
небуде, умукнуће гусле испред клопања ду-
навски и савски парељача, заветиће балаја-
ка испред штекета борзговин локомотива. Не-
го ваља мачеве прекивати у рала и у длета,
бојне коње у стројне салозове; те да не
буде од нас после сто година само градиво
за етнографске излоге. Но не велим да ваља
разбити гусле, да треба балајаку забацили: са-
мо нека мало висе о клину. Јер и најчисти-
ји пламен осећања ваља тек да настрјеје, ни-
кад га не смемо тако ражарити, никад му се
не смемо толико примати, да се опечемо, ил'
да нас испече сасвим док се вртимо у ви-
дијозном кругу неке уображене оригинално-
сти у свему и свачему. Ево каква нас од при-
лике чека судбина на крају тог опасног пу-
та. Погледајте тамо оне огњу-повлонике!

Ја се већ бија спремио да одговорим своје
материјалисти, захука се да се оградим про-
тив његови чађави, лакомотивски перспектива,
да му речем како је један дрхат онога живца
што је оличен у тој акустичној камери оп-
скури, коју ми називамо гуслама или балаја-
кама или тамбурама, или хеманетима, поред све
своје невидиве, неопипљиве, неизмериве неж-
ности. Неодовидно, недомашно, неизмерно сил-
нији, вечнији, скупоценији од најнадувенији
штекета најбржи локомотива, од најмушевитија
раговора прекоподморске жице мушевице.
На послетву тедо му напоменути да сам се

тога трзања сит нагледао, да сам се те лупе
снт намирио тог ђаволског смрада, који је
већ по себи довољан уверити нас да тај по-
сао није без нечастивага, — да сам се — тедо
рећи — свега тога наратосиљао шетајући и
зезајући по меканчној галерији у париској
експозицији, та да сам зато дошао у ла-
довиту, у широку Русију да данем ду-
шом, а никако да ударам по души насине и
гвожене конике за пропуст они мисли, што
сам их тамо остварене гледао.

Но неотице ми побоше очи за мигом, што
ми казиваше огњуповлонике:

Око светог, недотаканог, незаданивог пла-
мена белог бога Ормузда, испод плавог свода не-
бесног, те суичеве недогледне атешкаде,^{*)}
скупило се њи историца као шест гледи
дана шестодневне ормуздаче светковине, јед-
ноудни Гаханбара. Мора да их света неје-
лица мори већ шеста дан, а што им још држи
душу, то је горукане свештеног огња, што
су се неданимце загледали у њега. Само се
један сетио да загаси унутарњу жегу, успра-
ви се у својој поносној голотињи, нагну
прљави водени суд, па пије: источни донги-
хоте вере и закона. Ал' остала петорица му-
че чуће око Бога свога: шести је дан већ на-
ко не једу, каконе пију, како не дишу; самокрз

*) Тако се зову храмови огњу-повлонике, где
свештеници чувају свети отањ повијеним ла-
цем, да се неби такнули нечистим својим да-
хом небесног представника живота.
У московском „указатељу виставки“ има
једна мала белешка о тим Гв е бри-
ма“ или огње-повлоникама, где је спо-
менут и њијев „много разь описаный мона-
стырь“, који се налази близу огњева што про-
виру из ватреног земљишта, испод кога кљу-
ча нафта. Ову је групу израдио академик И-
ванов и художник Љубимов (од којих су ош-
те најлепше групе и најсавршенији маљери-
ви) по слици кнеза г. Г. Гагарина.

упале жарке зенице сипа им огањ мучениш-
тва те запаљује горук ормуздаче душе, ве-
чите ватре; само кров упале, вгарене зенице
улазе млазови тог светог пламена у душе вер-
ни своји, од куда се и запаљно, да сажеже
све што је још у њима грешног, трошног,
самртног. И сажегао је: у тим очима нема
више човечији страсти, нема више земаљски
жеља, на тим обраслим уснама никад више
смејутка среће и благодати, никад више тр-
завице освете ил' поруге, те ручне вошта-
нице никада се више не машине убојног о-
ружја, те изнурене цеванице неће више сти-
скивати бадри слабина плаховиту жралу, ни-
ти ће се никада те груди, те неме укожене
гусле, одзивати неодољиву погладу гудила
боља и милина: живи представници резултата
страхотне пламенове радње, оличена гарипшта.

— Шта је то што ми тако прикива очи
за ту групу? Запитају ја мог словенског бра-
та. — Је ли ва то, што су лица тако дивот-
на извајана? Или што чини горукане газов-
ног пламена, те тако махомнице осветљава и
осенује мрку скуштницију? Ал' иначе је ово
можда најчестернији закутак бића, у који је
могла залутати тумарна душа човечија. Они
животињски јакути на уласку са својим звер-
ским жрецом долазе ми љуцији од ови мумија.

— И то је zgodno, привати мој Рус, што
су те две друштине једна према другој. Они
Јакути на првом степену просвете, ни у че-
му ниже, ни у чему више од своји најдаљи
праотаца, а по свој прилици и од своји најдаљи
праунучади; а ови Парзи, потомци и очевид-
но последњи пгтомци негдашњи господара
света, славни ратника и мађијоника Иродо-
тови Ахеменивића, скупљени око последње
искре негдашње славе и просвете своје: пате
де крајности у развиту сваког народа са-
стале се у једној тачци, у признању свога
незнања и немоћи своје, у обожавању.

— Молим те Сергије, упаде му сестра у
реч, немој толико мучити господина! Иако је
панца незнам како слатка, навек ћеш је за-
горчити кад испедити из ње последњу срч,
а како тек ако већ сама по себи горчи; а до-
маћину не доликује да сам фали леб и со
с којим госта послужује. Па онда — чини ми
се да господин баш долази са париске из-
ложбе, да је јачачно видео и лешии изним-
љивији ствари, него што је ова наша сирот-
нија.

— Ви баш тиме показујете, усудим се
ја приметити, како високо цените моско-
вску изложбу, јер у тој вашој примедби огле-
да се ова виставка; као што скромношћу сво-
јом осветљава вашу умиљатост и недољип-
ност, исто тако и очарну лепоту ове виставке.
Експозиција у Паризу и виставка Московске
стоје једна према другој од прилике као каква
Француска дама од света и каква побожна,
скромна, а изображена, свесна Рускиња: Она
тамо скупила око себе обожатеље и уд-
вараче, из целог света, комудраго, само ако
се клања и ако љуби руке, добро је дошао,
она га прима за свој породични сто, у своје
„домаће пријатеље.“ А Рускиња? Она је ску-
пила око себе своју породицу и своју чељад
међу коју долазе и они Јакути и Гебри, по-
звала је своју родбину, своје ветове и прија-
теље из далеки крајева, да се род не забо-
рави, да се пријатељство не затами, као што
нам оно рече ваш старац Ћучев:

Дла вѣсѣхъ семейный пиръ готовъ!
— Идите немојте нам се у очи ругати!
Де би ви озбиља сразвиљали селенску експо-
зицију са виставком једне посебне стране ж-
вота једног посебног народа?
— То би важило, кад би их мерио колике су
а не какве су. Свакојако мора бити већа ек-
спозиција, око које се годинама старала у-
средеређена влада предљачког народа европ-

повише наименовати и скидати, да се уведе неки тобожни паритет у магистрату и заступништву. Ту лежи, ту боле! Но највећу задолжитину имају Срби што немале онако наша браћа већина овдашњег католичког становништва (кад већ морам да веру у обир узвем — које нерадо чиним јер се народи недеље више по вери) и његовог у сваком смислу ваљаног родољубивог и изврсног свештенства. Одма на глас о тој конференцији дезавуираше те лажне пророке а тобожне поборнике католицизма, који су по свом животу све пре него добри Католици. А и они сами неверују у ту измишљену и само за средство употребљену бајку — већ желе с тиме замути воду, да могу ловити у свом интересу. Тако је било много тајног што нису смели ни сви чланови конференције, наиме папери и грађани знати. Тужили се у дворишту како су сад властелинима судови непријазни, и да би се требали наместити ти њихови људи — ваљда ко што је за време провизорије у Бачкој било, па да се са обштинама на чисто изрази. На то ће један случајно тамо десивши се слушаоц пријетити: „А Бога Вам, господо, казастеда то и Вашим конференцијашима сељацима?“ Слушаоц није ништа на то одговорио, већ само са својим друговима покрвено зашло од стида. Тако исто на изјаву једног грађанина илочног, да има право да иде у Загреб са депутацијом — обећао му је гроф Кун трошкове подмирити. — Sapienti sat. Исти дан су телеграфисали у Загреб на хоџата Златаровића, може ли депутацију бар. Раух 6. Аугуста примити. Сад просудите какви су наши мађарони. Од Срба православни није, колико ми је познато, нико нит зват нит дошо, и то је знак времена. Само се поговара да вел. одвјетник А. Замџер одобрава поступак. Вел. бележник Парчетић беше зван, но он је нашао за пробицати неотићи засад тамо. О занимљивој епизоди г. Симе Филиповића, која је немилу забуну у логору конференцијама произвела — јер им је изненада у Илок у походе дошо — и његовим писмама на Клобучара јавићи Вам док поближе и аутентичније извештен будем. Засад само толико да је обавестио свет прости о заблуди и злу у које га оће да заведу — те да су се одма после конференције сељаци кајали, што су долазили, и уверавали, да неће више на позив Рапуна никуда ићи. — Скоро ћу Вам што сазнам подробије јавити — а нека размишља сваки поједини Сремац, што му ваља радити.

М—н. Из Срема „9. јула. Што је речено то је и учињено. Урани су код нас, има их боне доста; штап ће им са бандом бити у Руми, све друго од целе регименте смештено је по Срему.

Сама солдатија што нам дође казује, да се што брже морала из Пеште кренути; војници веле: да су 16. р. ове недеље кренули се, а како су брзо путовали, то се види отуда што су већ 29. р. приспели. Они нас питају, еда ли баш Руса има у Срему? Ми им у шали као браћи словенима одговарамо; кажемо им да има и то још доста спо-

ског, од ове виставе, што је екуцкала које одкуд једна мала Задружница на једном руском универзитету. — Ал' има једна дубока наравствена мисао, која је овде очеидније, вештије художније изражена него у париској експозицији, а та је мисао: угођења тежје у човеку, да се рве с природом, да освоја земљу, не само у ширину, него и у дубину, да се отима од земље, од судбине ил' од случаја, који га је избацио на овом пл' на ономе месту плодног тела рађајуће земље; иста она мисао што је изрекао деда Мојсеје у првим књигама свога битија, иста она што је олично Ескан о Прометеју, Софокле у тирепу Ојдипуту и што је на послатку збио на аугустејши. Орације у оно своје и nitimur in vetitum tempore eiprismisque negata, у пуном уверењу да је он први што је реко ту истину. — Погледајте Шамана*) сред своји верни Јакута! а онамо опет оне ледене горе свуд наоколо и над њима! па у сред ледавидиште човека, што му у срцу гори вулкан бесомучности на леденом полу земље, тронски кључ ратигране мачности човечије, фатаморгана душевне обмане прем призватој дуги водни кристала! На према томе узмите ове мумије овде: на земљишту где испод свакога корака пробија пламење, где је цело тле само заклопац кључаве утробе земљине, ту живе оне сенке без живота, без топлоте, обожавајући оно, чега не налазе у себи.

— Као да одбор није имао баш све то на

менемо места где Руса имаде, као Петровци, Милушевици, Шиду и т. д. на који су и етаповници наши те и одавна — они нам тек онда веле да не мисле таквих Руса, већ оних са сјевера — „Баћушки“ и њихових имисара и агената, јер се код њих држи, да са тога мораше напрасно Пешту оставити и овамо што брже путовати. — Кад је овако, а шта је с онима шта се каже да с тога у Срем полазе, што би по народ боље било, да своје сено и зоб продајете да више у народу новаца буде.“ — Ја сад вам могу још споменути да наш народ ову солдатију својски прима као браћу Словене, и леп утисак чини се што се лепо умеју сви да разуму, ми говоримо српски, они опет пољски, па на први мах нешта нас обоје занесе, те видимо да смо браћа и своја својина. — Баш ми један вели: О брате ја мога солдата питам најпре швабски, па онда мађарски, а он све ћути — а кад ја скоро у пола једовит, и осекну неколико српски речи на њега, а он ми ти се лепо одазва: „так братко поведајте, да вас разумем.“ Свој свога свугде паће, а мртвило оно које је свет међународну успављивало, као да је сасвим нестало а најпосле никада ни оживело. —

Из Вуковара 18. јула. Ево нам гостију једна регимента улана и баталјун стрељаца по Срему се намештају; чега ради ови нам дођоше погађа се свакојако, тек се држи, да их је политика која царује у Пешти овамо нама послала. Како је народ оптерећен многим којечиме, сад му је терет још више отештан, осим осталог доста је само напоменути, да ће народ сву милитарну морати држати, хтео нехте, у своим вућама, дотим су касарне код нас забатаљене и порушене.

Још се код нас чује, да је у Пешти егзовљена листа о новом особљу за званија код виших власти, и као да ће се претегнути у скоро и на званичнике код судбених столова те ће тако полагамо све други вид да добије.

Прошних дана био је овде страхан пожар, изгорело преко стотину кућа; ова је несрећа саме Србе стигла, а овде с тиме учешћала. —

Што се на новосадској гимназији догодило у последње време то је врло немало за свакога Србина. Овде се презиру циљарска на сртања у „Напредку.“

Ваља казати „Напредку“ кои је забасо да даље то ветера, јер се за шалу неможе узети кад се иде на понижење самог народа, на упропашћивање једине гимназије српске која би ваљала да цвета и у напредак иде; или им није доста што она у Карловци у мртвилу почива, и што се на њојзи ваји примају па и сведоче за брашно и новац од старешина купују, и тиме и последња искра поштења и морала тамани зар такву да претворе и начине и новосадску гимназију? — Нека српска православна општина похита и брза лека од те заразе набави, то бар свани желети мора коме није етамо до себичности. —

У Загребу 16. јула. Свечаност југославенске академије имала је у данашњим о-

уму приређујући изставку и намештајући групе.

— Доста што их верно наместио по јасевима земљиним, на којима станују, — одговорним оглушице на поругљивост сважнију; па баш као уз пркос продужим своје разлагање: —

Па између те две крајине рода човечијег, којима се ваља теле означити међе рускога господарства, ал' које још боље казују међе просветни позива славенског начела на истоку; ове скровите, чисте руске хатице, што као да су руком пренесене из осамне, скромне деревње, заједно са двором, заједно са гумном, са вићом, са вајатом и са целом гадачком опремом, заједно са старцем и бабом и са веселом дечицом, што се отимају о бабине жуте тивнице, мисаљни да су наранце, заједно са вртом, са лејама, са младолежом и сунцокретом, са мачком на крову, са дундастом водопопом на бувару и са несташном омладином око ње! Између огњишта и ледени брда, што се обоје једнаким несавзодом опире крашавању човечије радности, настанце се спајајући и растављајући, мирећи и побеђујући благодатне слике кућевности димов оцаћвић који ублажујући премоћ огњеву уклање грозу зимнога леда. А како и да није благодатан, кад га је учинила престолом својим присна рођака обожаване тике Ибнице, што јој се кљавашу нај вреднији неговачи старе породичности, зидарни Мисирци; како и да није, кад се њему нагвездила клонели се и африканске жеге и поларне студени слика умерености поносита рода.

Госпођица се стаде смејати:

— Висте велики родољуб, господине!

(Свршиће се.)

кољностима особиту значајност. Кад нова управа барона Рауха на то иде, да кроз полицајне мере и најмање мицање народно и сав политични живот угуши, Хрвати бар на литерарном пољу прилику употребеше, да покажу, да нестоје усамљени, те да се с њима мађарска влада титрати негребла, јер имају у својој једнокрвној браћи јаког наслона, који им за свагда њихово политично биће осигурава.

Као што знате, мађарске и немачке повише већ раструбише, да ће при тој свечаности југославенске академије опет неки мали састанак „московски“ бити. Зато канцелар Кушевић и барон Раух најстрожије мере употребеше, да сваку демонстрацију забудреде. Бијаше полицајно најстрожије забаврено свако скупање на улицама, изметаше застава, певање, бакладе итд. Али све те забране непредупрдише, да се браћа братском позиву одзову, да се загле, и своје јаде једно другом изкажу.

Јуче очекиваше позване госте. Највише се најаху походу од стране Словенаца и прекосавских Срба. Но као што знате, немачка влада, сматрајући непријатељство против Словена као „заједнички посао“ са Мађарима — растурила је словенско друштво „Сокол“, које је требало на ту светковину доћи, као оно на Зринијевицу, те тако од Словенаца видесмо само старину дра Блајвајса. Али напротив, прекосавска браћа дођоше у тако великом броју и тако одабрано, да је занета као демонстрација против данашњој влади изгледало.

При свој забрани полицајној, бијаше се синоћ скупило много света код жељезнице, да дочека госте. Долазише Штросмајер и српска браћа путем Саве из Сиска. И при том дочеку бијаше употребљена нека полицајна „финта.“ Неки повика: Штросмајер и гости одоше на друга врата и свет поврви онамо, али брзо се увери о неистини, те се врати и Штросмајера у среди гостију са дуготрајним „живио“ — „живили“ дочека.

Гостију из Београда и из Србије бијаше до двадесет, међу њима професори: Гершић и Бошковић. Сви се братском дочеку радувахау, казиваху, да се осећају као у сред Србије, те хваљаху Загреб ради његовог дивног положаја и сасвим цивилизованог изгледа.

Данас беше та прва свечана седница југославенске академије, којој сва свечаност беше намењена.

Око 10 сати скупи се много света у дворани народнога дома, те је сала дубком пуна била. Штросмајер отвори седницу са дугачким говором. Но тај говор, можда због политичних околности окрече се некако све на теологичском пољу и на пољу моралне филозофије, те није имао оног утиска, што га обично имају говори Штросмајера. Значајнији је био говор председника академије дра Рачког, који узјамност и уједињење књижевни јужни Славена, као политичну чињеницу свађаше. За Рачким читао је тајник, Даничић, извештај о досадашњем раду академије, и с тим се та свечана седница академије сврши.

Шала и истина.

Имамо опет да коју прозборимо са „Напредком“, пошто му ископи више бројева са многом искром мудрости — наравно напредујући већ по своје имену са духом времена. Не хтедосмо са појединим бројевима есапа водити, јер са сваки појединце штета би било тропити времена, него ћемо овако ћутуре на све бројеве коју казати, јер који реч казати нужно је, да не би „Напредак“ сам себи веровао.

Пре свега морамо пријатељски опоменути „Напредак“, да нам је заборао казати, који су поименце то српски грађани, што не признају данашњег мајстрата и српске привене обштине, па и који су то Срби, што дадоше жалбу против мајстрата, а нису баш непријатељи роду својем. Даље, који су то 400 Срба, што бише против реставрације? Ми смо баш ради дознати имена те наше браће, да се бар познамо, па да нас увере и да их уверимо. По свој прилици „Напредак“ нехотиче заборао је то све казати. Ваљда ће нам сада казати, кад га по трећи пут лепо питамо. Та не треба да се устручава истину нам казати, јер он је познат као проповедник истине. Уз ово још бисмо га запитали: који су то његови кандидати за часничке мајстратске, особито за градоначелника, кад се тако опире садашњем мајстрату. Та не треба да се крије, нисмо се ни ми са нашим крили, нити се сада кријемо. Нена нам их именује „Напредак“ — иначе мислићемо да је са „локалним блатом“*) једног мишљења, јер tertium non datur. А то би нам врло жао било!

У бр. 54. назива предхваћени лист „За-

*) Овде напомињемо читаоцима — да не би мислили да овде разумемо новосадско „блато“, да у Новом Саду има неки немачки лист, који се зове „локал блат“ за кој се не може казати да је пријатељ роду српском.

После седнице беше банкет, што га Штросмајер у част гостију даваше, и тај банкет имађаше значаја, јер се ту здравиче напијаше, којих садржај мање, више узјамности и уједињењу на славенском југу намењен беше.

Штросмајер у неколико језгровити речи наздрави гостима и захвали се на посети. Њему се одазва проф. Гершић са напићницом, рекавши, да је несрећа нашег народа досад била, што се његови великаши и достојанственици од њега одвајаше, а да је Штросмајер као „први син домовине“ показао пут, којим ваља да пођу. Ректор Марковић наздрави југославенској академији као сестри београдског ученог друштва. Др. Подит-Десапчић, као заступник Матице Србске наздрави узјамном, сложном раду свију учених друштава на словенском југу, те рече међу осталим: Матица Србска је један од најстаријих учених завода на славенском југу, а може се рећи најстарији славенски завод у Аустрији. Још не беше ни Матице Ческе, ни Матице Илрске, ни Матице Словачке, ни Матице Далматинске, а већ беше Матице Србске. И Матица Србска имађаше просветну цел, те јој девиза беше, ширити просвету: „Од Пеште дажд до Црне Горе.“ Но ново установљена југославенска академија метула је себи за цел још узвише нији задатак: ширити просвету међу свачетири југославенска племена, те их зближити и ујединити. То уједињење већ је великим кораком унапред корачало. Ко се опомиње још од скоро постојавше размирице међу Србима и Хрватима, тај с радомрђу данас констативати може, да те размирице више нема, него да смо зближени, да смо један народ. Значајно је, да се то уједињење међу једнокрвном браћом, баш у овај ма, кад су за Хрватску, може се баш без околишења рећи — први дани настали, тако елагатантно манифестова. Наша браћа прекосавска дођоше овамо да нам у овим црним данима рекну: ваши јади, наши јади, ваша жалост, наша жалост, али и ваша радост, наша радост, ване жеље, наше жеље, ваша будућност, наша будућност. То нам у тим црним данима за утеху служити може, те нас у убеђењу укрепити, да о нашој судби само ми одлучивати имамо.

Ову напићницу дра Пољита, понути још проф. Бошковић, што рече: да нас Сава од сад неможе делити, него само уједињавати, као што то овај први долазак у Загреб путем Саве доказује. Др. Суботић напи здравичу великом југославенском племену, једином које због несретних околности на тој светковини заступано није: бугарском народу. Рече, да њему као страдалнику најбоље приличи, том страдалнику међу југославенским племенима напићи.

Беше ту још небројених наздравица, наиме обштинама у Београду, Шабцу и Смедереву, који послаше своје заступнике на ту светковину. Из Пеште беше заступника Г. С. В. Поповић у име омладине српске као заступник „Преоднице“ изјави своју радост о установи југославенске академије. Међу гостима на том банкету беше и један Француз, г. Лежер, који у нашим крајевима студије прави, те први

ставу“ колегијинцом — аратос му било колегијалности! Буди Бог с нама! ко се дружи колегијалне са „локалним блатом“, тај никако није пристао у друштво „Заставе“, јер би и њу морао окалати. Против такве колегијалности ограђујемо се један пут за свагда. Шта даде повода честитом „Напредку“ да „Заставу“ на силу Бога назове колегијинцом? „Напредак“ са триумфом усклицавача као да је златно руно пронашао: „Штампар је „Заставин“ нас питао за формат и фабрику, одакле папир добијамо“ — еде „Застава“ је с „Напредком“ упоредо. Право! Напредак је нов проналазак пронашао. Од јако ће се новине на риф мерити, па које су дуже, те ће бити и претежније. Тако ћемо и „Напредак“ са „локалним блатом“ узети на риф, па које су дуже, наравна ствар да су те и врсније. Да красне саревности онда између њих! А како за Бога не загледа „Напредак“, колику просторију заузима слог „Заставин“, али да збиља, то је њему узгредна ствар, он хоће да се врлина листовата на риф мери. Онда се не можемо разговарати. Како би желео „Напредак“ да смо упоредо! Али ту част остављамо „локалном блату“, да буде с њим упоредо, па да се старају за благо србства! Али што се тиче старе људи и болести „Заставине“ нама се чини, да се „Напредак“ не би ердио, кад би он ту људ задобити и те болести могао, допасти на шат би он дошао до 1300 „митолошких“ предилатника. А ту боли! Па човече бојжи што то не каза одмах, па не би било дишпуга, и брзо бисмо били на чисто? Ми бисмо те били послали пређе у п. кр. а сада у краљ. порезницу, те би ти тамо прво писарче казало, да се „Напредка“ размишље 500, па нека буде максимум и 550, а „Заставе“ 1320, па нека буде минимум и 1300! А писарче не зна за митологију, него за цифре, које не знају за шалу. Да збиља, има „Напредак“ још неких 200 предилатника, али где и како, и

*) Мансон је посао художника Јаковљева. Одело са принадлежностима шаманства описано је готово оноликом тачношћу, којом је намештено на Шаману и ово њега. Појава представља као што већ и наговестисмо малу јакутску општиничу око жреца им у онај ма дивног им богослужења, кад ће овом скоро већ поћи на уста пена и крв.

пут чуемо на нашем језику здравицу од Француза.

За време обеда беху читани небројени телеграми са свију крајева. Из гдекоји вароши, као из Панчева, стиглоше по два, три телеграма, а беше телеграма чак и са бугарске границе. Један телеграм стиге из Сарајева, и то што је значајно од пруског и талијанског које су да.

Банкет трајаше до 7 сати у вече. На улицама небеше никаквих светковина, јер као што већ узводно реко, полиција је најстрожије мере узела.

Панчево 16. маја. У четвртак се држала скупштина граничарска због ритских земаља. Извештај о њој послат вам је. Ја ћу овде покушати, да вам облик те скупштине вацтрам. — Пре неког времена беху граничари — управо заступници сеоских општина — амо у истој ствари сазване по ниједна општина скоро не хте о земљи што знати, с тога се одложи на четвртак. У среду у вече сазва их г. Стратимировић к себи у гостионицу, да им разложи ствар; но показа се одма да многи не мисле никако пристати. За неке — људе ваља овде навести да је г. Стратимировић у овој ствари стајао на становишту друштва што је волио предузети грађење долме, те тако да је и његово, истина својско заузимање у овој ствари, с обзиром на корист народну посредно. Сутра дан у јутру скупшине се граничари пред „баучом“ и дочекавши официре уђоше у дворану где г. обрштар отвори скупштину, раздвојивши корист од рита и одговорност према потомству; затим пређе на гласање. Но овде уста чечанин г. Дракулић и замоли господу, да се изјасне, има ли каквог друштва, и које су му услова за грађење долме. Господу не имадоше преведено што је нужно, и тако мораде један г. мајор хрђаво српски преводити с немачког акта; а предлози беху опширни међу њима и таквих, за које су господа — несумњам — унапред знала, да не вреде. Други господин, видећи да овај превод не може имати дела, разлагаше у кратко што је најважније. Поменути врли чечанин узде овде реч и предложи браћи, да се у начелу може и треба на услова друштва пристати, и да тим граничари до јетине и добре земље долазе. За овим отпоче међусобни говор, а г. обрштар, видећи потребу међусобног договора, распусти скупштину на кратак одмор. Е сад да вам је било видети, како се општине у поједине хрпе сабраше, а неколико овдашњих грађана с неколико официра обилазаху иете, те саветоваху да пристану на рит. Од општина беше Баваниште најбоље заступљено. Милина је било са заступницима Баваништа беседити; они хоћеју т у ња рита 5000—6000 ланаца да откупе. Да грдне разлике од осталих; а то се преписати има великом броју свесних трговаца и занатлија, а врх свега

ваљаним свештеницима. — Од господу официра дужност ми налаже напоменути г. мајора Михаиловића и напетана Рокнића врла Хрвата, који се оба трудише, да убеде граничаре о користи ритских земаља. Ја ћу овде претести о самој скупштини говорити и прећићу на друго поље.

Разлози — ако их тако смем назвати — што они граничари имадоше, који не хтедоше ритеку земљу откупити, тако су ништави, да човек не би могао мислити, да их пије у стању од тих отвратити и к бољему упутити; но зајиста код многих општина не продреше савети родољуба овдашњих, труди и напори њихи и официра неких осташе безуспешни. А како би и могли тим људма доказати да је помоћу вештине и науке можно ваљане бедеме начинити — јер они веле: нема оног који би могао силу дунавску обуздати — кад се они заградиле бедемом незнања, те се тако учинише не приступним вештини и науци, или боље рећи „човечанском напретку.“ Чудо је, како је свет овде кроз пређашњу управу тако устранио, да се боји — тако рекавши — и од сенке бољег човека, њему је све „варанција“ што човек и зображен говори, он верује само себи равном и — чивуту. Да овај род у виду вунара, којем сад баш беше поготову по народу и скупацати вуну, он — по уверавању ваљаних Срба — знадијаше просте — граничаре одвраћати од откупљивања рита, плашећи их великим дацијама, хрђавим бедемима и због тога вечитим кудуком и т. д.; они чинише то по налогу њихових богаташа, који су ради били ритеку земљу прекупити, многи пак из патриотизма мађарског; којима припадају и настојници мађарских спахијука, који такође пре неког времена села обилазаху, и распитујући за оне људе који налаже чегрталмама, частише ове по крчмама и као пријатељи саветоваху их разним разлозима — да не приме рит.

Још има напоменути Немце. Они до гласања једнако се показиваху као да нису ради да приме рит, а кад на њих ред дође, а онд га примеше; елем и они припомагаше к нашему зму; они употребише мало „политике“, али хоће ли им од хасне бити, то је друго питање. Власи пак сви откупише; једно словачко село пристао је, друго не; мађарска дебелача — ославајују се ваљда на мађарско министарство — не хте откупити.

Шта дакле следује? Да Срби у овом крају не заузимају онај положај друштвени, који би требало да имају; а незаузимају због хрђавих школа и не извршавају закона, по коме мора свако дете школу да посјећује. Свети патријарх требао би да свом снагом настоји, да што пре закључења конгреска у живот ступе.

Поводом што више села не пристаде на откупљивање рита, неки грађани добоше на ту мисао, да наша варош велики део рита на

може казати да нису пријатељи роду своме, да стамбулског путника поздраве на обали, добро би било да и „лов. блат“ et comp. у то друштво пристаде.

У бр. 55. показа „Напредак“ и опет свој дар за проналаске. Код „зеленог венца“ скупштина се омладина — и то ученици из виших школа и трговци овдашњи — да се договоре о беседи, којом да се помогне Србима који су оскудни и честити, да се подижу челични карактери у народу србском, којих тако мало имамо, јер да их имадосмо, неби се „Напредак“ са „локалним блатом“ тако својски удружио. „Напредак“ вели од речи до речи: „искупише се ђаци, који су тужили г. Сандића и Грујића, и изабраше чиновника маџистратског, да им жалбу општини државној представи.“ Неће ли честити „Напредак“ покрвети са овим проналаском пред светом коме је стало до истине? Или нека нам каже шта је хтео тим изврћањем истине? Такова изврћања приличне више „локалном блату“ него листу који има тако лепо име „Напредак.“ Али да, „Напредак“ је са „локалним блатом“ све једно.

Јесте ли видели и србског детића, Мишу, како опет и у „локалним блату“ и у „Напредку“ подекажује. Из поздраву му модар пламен лиже, а из подкова варнице севају. Рад би и с њим да се разговарамо. Али језика немаштог не разумемо, те се ни с њим несмо би могли разумети. Крива таве фантазије немамо да се на ниво његове мудрости пошмемо, па с њим разговарамо и разумемо. Оставимо га дакле нека своју диалектику равља у „локалном блату“ и „Напредку“ — та то је његов елемент, они ће га разумети, јер за њих може са Лудвиком XIV. казати „Напредак са локалним блатом“ c'est moi! У осталом што позива С. да му се каже, какаше му се радо, кад он каже какав је то аноним „Миша Шилић“, јер да су идентичне особе сачинитељ чланка у „Напредку“ и „локалном блату“ и саставка: „des helm dessen Feinde“ — никако не можемо да верујемо. Дакле ту неко подмеће Мишу Шилића, а ми не дамо да је он туђа подлога. С.

се прими; тим би веома ојачала у материјалном погледу, а уједно би тако нашем народу ипак ваљана ритеке земље сачувана била. Дана је скупштина варошких представника због те ствари.

Данас су грађанство и омладина послали у Загреб брзојавну честитку за отварање Југославенске академије наука и вештина, то је она снага што покреће данашњи свет, за то живели они, који припомажу да наука и вештина у нашем душевном животу овладају.

ОДБОР КОЈИ СПРЕМА У БЕОГРАДУ ДОЧЕР ЧЛАНОВИМА УЈЕДИЊЕНЕ ОМЛАДИНЕ СРБСКЕ ПИСАО ЈЕ СЛЕДЕЋЕ

Грађанима пештанског универзитета: Господу и другови по идеји науке и слободу! Од прошле године сваколика омладина српска на главној скупштини у Новом Саду ујединила се с намером сложније радје у цели просвете народне. Том приликом одлучено је, да ове године буде омладинска скупштина у Београду на дан Преображења 6. (18) августа.

Ако је и вама слобода највеће благо на свету онда има и сувише прилика, које нас из прошлости и у садашњости подсећају на заједничку судбу, заједничке користи и везе између српског и мађарског народа. Ми нећемо да гледамо на неправде старих партија, ми искрено жалимо, што се неразумном политиком народне изључивости (ексклузивности) и надмоћности (хегемоније) зауставља дело слободу и среће подунавских народа. А признаћете с нама заједно, да су ови народи природно свога историјског развоја, својим географским и политичким положајем позвани да живе у братској савези.

Па ми се надамо, да ће у Европи, на Дунаву и Балкану пасти све што је старо и труло, а подићи се нове јаке зграде државне, у којима ће сретно живети народи што до сада понијавше беху суђени да добију и да пате за туђина и за неке привилегисане касте.

С тога верујући у сретнију будућност српског и мађарског народа, ми вам ево пружамо руку као друговима по науци и братству, који на пештанском универзитету заступате омладину мађарску, и молимо вас да нам о идућој омладинској скупштини дођете у госте, како би се том приликом упознали и узјимним симпатијама зближили у одбрану свега, што је народима и човечанству најсветије и најдраже.

У Београду 17. (29) јулија 1867.

Од стране одбора (поштом.)

Угарска.

— Турски цар стигао је у Пешту 20. о. м. у вече у 9 сакати. Дочека га на лађи многи народ и свечано накинеше лађе. „Пенг. Лојд“ вели, да се „живео“ које му се вицало, узвисило чак до „одушевљена.“ И „Хон“ га на челу свога листа са неколико одушевљених врста поздравља.

НОВИЈЕ.

„Голос“ пишу из Русчука, да је Мидат паша још прошлог месеца писмено позвао устаде Бугаре, да се предаду султану на милост и немилост, претећи им, да ће их у противном случају два милијуна турских војника (?) све до једног вбрисати с лица земље. На то им је од стране Бугара послан подужи одговор, у коме се међу осталим вели: „Будите нас презиру, што се покоравамо варварима, што трпимо да нас угњетавају и да нам отимају оно што смо зногем нашега лица привредили. Пред Богом имамо одговарати, што смо дозвољавали, да нам низами Мидата паше убијају наше жене, нашу децу и родитеље, и што смо дали да нам синове и кћери турче. — Будите ви на нашем месту, и тада нам саветујте, да се покоримо и да целвамо ваше поге за зла која сте нам починили. — Нас веома радује хвала вама, да је Турска силна, да да ће она казнити не само нас, него и Русију, и Србију, и Кандију и све; ваш побратим Омер паша показује како је силна порта. А нада на победу одушевљава бугарске борце.“ Одговор тај подписао су: Балкански слободни Бугари. Споља на завоју написано је: „Слобода или смрт.“ — Мидат паша кад је прочитао тај одговор, вије знао од јарости шта да чини; своју јарост искалмо је он над патриотом бугарским Минком Николовем, заповедивши да се овај обеси.

Позив

у главну скупштину друштва за српско народно позориште овим се позивају на редовну годишњу главну скупштину, која ће се 17. августа о. г. у дворани српске читаонице у Новом Саду почети држати у 9 сати пре подне.

Свака општина или правна дружина у спису §. 4. устава бира на 100 фр. прилога или обвеза једног, на 1000 фр. два, а на више од

1000 фр. а. вр. три заступника за сваку главну скупштину.

Програм за ову скупштину саопштиће се путем јавних листова у своје време.

Из седнице управљајућег одбора српског народног позоришта држане у Новом Саду 19. јула 1867. Начелник друштва: Стеван Брановачки.

О ВЛАДАЊУ за време колере.

Та књижица написана једним искусним лекаром, може се добити за 10 новчића, у штампарији Платоновој у Новом Саду. Ко 20 књижица купи, добија две безплатно.

Бурсе бечке берзе.	
Акције народне банке	702
5% металик	57.3
Заем народни	67.6
Дукати	6.67

ОГЛАСИ.

О Г Л А С.

Од стране слав. Сремске жупаније овим се до јавног знања ставља да ће се дне 23. јулија (4. августа т. г. код жупаније јавна дражба држати ради набаве камена на изградње цесте за износ од 4500 фр. и подузимање изградње и поправака мостова у прорачуном износи 2564 фр. 67 нов. Набаву и извођење предаће се одма најјетинијем понуднику. Увје ти се могу код жупаније увидити. Осим тога се саопштава да ће се истог дана држати дражба и од срезког суда румског и ердевишког ради изградње и поправака мостова у дотичним срезовима. Ближи податци се могу код дотичног срезког суда сазнати.

Дано из наше мале у Новом Вуковару дне 4. и следећи дана месеца јулија 1867. држане скупштине. 2—3

Објава.

Од стране ц. кр. пограничног тителског батаљона јавља се, да ће се у овом окружију за испушење рита, који око 47,000 ланаца износи, насипи дуж Дунава и Тисе вући, и тај посао, који се садржи у: I. 14,460 ваги дужине и 106,767' — 5' 7" (кубични) II. 3,584 " " " " 24,237 — 2—0 " III. 7,402 " " " " 45,007 — 1—9 " IV. 10,491 " " " " 66,415 — 3—1 " V. 6,200 " " " " 82,678 — 2—9 " VI. 10,410 " " " " 129,396 — 2—5 " оном 52,547 " " " " 454,52 — 5—7 " свим предатим, који се писмено понуди за најмању цену. Предцена за све насипе износи 909,005 фр. 86 новч. а. вр.

Услова.

1. За горњу радњу може се сваки јавити, који има способност и капитала зато.
2. Насипи се имаду још ове године по постојећем плану почети и за једну годину довршити.
3. За овај посао неће се готов новац плаћати, него, један део рита за уживање на одређено време оном дати, који најмањи комад и на најмање време захтева буде.
4. Писмене понуде (оферте) имаду се с биљегом од 50 новч. и с кауцијом од 10 проц. горње своте снабдећи, и изјаснити, да се нудитељ обавезује услова, која се буду с њим уговорила, точно извршити, даље, име, презиме и место нудитеља садржати.
5. Писмене понуде (оферте) имаду се најдаље до 13. (1.) августа о. г. 9 сати пре подне тителском батаљону предати, јер се после досевше неће уважити.
6. Оферти имају за примање целокупне радње, а не за поједине делове насипа гласити, иначе остају не уважене.
7. Планови и друга нужна писмена могу се свагда у обичне службене сате у батаљонској канцеларији грађевина видети.

Од ц. кр. тителског пограничног батаљона. Који, подполковник.

О Г Л А С.

Падејска црквена општина намерава у својој цркви иконостас певнице, тронове и столове заштити и молати дати. Рок држана лицијације одређује дан 30. јулија по нашем о. г. Дјело ово припити желећи позивају се, да о свом трошку у место Падеј на одређен дан доћи не пропусте. 1—3 Падејска црквена општина.

О Г Л А С.

Од стране овдашње српске црквене православне општине, овим се стечај ради сталног попуњава учитељског звања на Клиси, с којим је скопчана плата од годишњих 430 фр. а. вр. и безплатан стан с тим додатком расписује, да просиоци своје са доказима сврху свршени педагогична наука, правилог знања црквеног појања, и доброг моралног понашања, снабдеване моље од дана првог огласа, за месец дана општини овој поднесу.

Из главне седнице српске православне црквене општине у Новом Саду дана 2. јулија 1867. држане. Борђе Новић подпреседник. 2—3

О Г Л А С.

Важно за трговце и крчмаре. ПРАВЕ КОМОВИЦЕ, од 12 до 14 степена, као и најбоље ПРЕПЕЧЕНИЦЕ (ракије) од 10 до 24 степена, која се доливањем 1 АКОВА ВОДЕ НА 1 АКОВ РАКИЈЕ претвара с места у најбољу и најчистију ракију, и тада јој се преноси тропак СА 50% СМАЊУЈЕ; — даље најбољег РУМА, правог полског РОСТОПЧИНА, и ШПИРИТА од 36 степена (без мириса); као и јакос сирћета, које се доливањем 2 акова воде на 1 аков сирћета претвара у најбоље сирће за трезу; — најпосле, правог СРЕМСКОГ ВИНСКОГ СИРЧЕТА, као и један скоро нов казан за ракију, и врло добра бурад од 10—12 акова; свега тога у најбољој квалити, на избору по вољи, по најјетинијој цени и под најугоднијим условима може се добити код

Аврама Рабстерна, у Новом Саду, на пијаци житој „код црног орла.“ 1—10

Платонова штампарија у Новом Саду 1867.